Article Info	REVIEW ARTICLE | DERLEME MAKALESİ	
Title of Article	**A Compilation on The Relationship Between Historical Urban Landscape And Urban Identity**	
Corresponding Author	**Feran AŞUR** Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Van, feranasur@yyu.eu.tr	
Received Date Accepted Date	14.01.2020 17.03.2020	
Author / Authors	Muhsine PERİHAN Feran AŞUR	ORCID: 0000-0001-7184-5148 ORCID: 0000-0001-9480-5536
How to Cite	PERİHAN, M., AŞUR, F. (2020). **Tarihi Kentsel Peyzaj ve Kent Kimliği İlişkisi,** Kent Akademisi, Volume, 13 (41), Issue 1, Pages, 163-175	

Tarihi Kentsel Peyzaj ve Kent Kimliği İlişkisi

Muhsine PERİHAN [1]
Feran AŞUR [2]

ABSTRACT:

In this study conducted by literature review method to search about how the identities of the cities are formed and how they perceived and the study is formed as a compilation of the informations that obtained. Deductive method is used to examine the conceptual and theoretical approaches and to determine the elements of the urban identity as well as the parameters that play an active role in urban identity. In this process the natural and artificial components that make up the identities of cities was examined, and that the most dominant element of identity perceived by man was found as one of the artificial components that historical urban landscape. In this context, the relationship between the historical urban landscape and the urban identity has been emphasized. The main subject that creates and changes the city is human, and the perception that forms in the minds of city users constitutes the image of the city. Common images in the minds of users also constitute the identity of the city. Urban imagery is concerned with the process of individuals perceiving their surroundings. The visual expression of concrete elements comes to the fore in the process of the individual's perception of a place. As a matter of fact, in the current city descriptions, the elements of identity are explained with the concept of visual landscape evaluation as the visual narrative plays an active role, such as the panoramic views and silhouettes of the cities. However, linking urban identity to only visible tangible elements and the sense of vision is a one-way approach. Therefore, the "spirit of the place (genius loci)", which is defined as values accumulated by layering within the historical depth of spaces, also gives a fourth dimension to identity, should not be ignored. Globalization, which is one of the great problems of our time, unfortunately destroys the identity element in cities. The preservation of urban identity is important for the future of the past. The historic urban landscape areas that contain the habitats are rapidly disappearing. These landscapes, which contain the memory and genetic code of societies, need to be taken care of and are only possible with the awareness of urbanity. it is aimed to provide researchers with dense information and to create social self-consciousness through the multifaceted study of many domestic and foreign sources.

Keywords: Urban identity, historical urban landscape, urban image,

[1] muhsineperihan@gmail.com
[2] Van Yuzuncu Yıl University, Architecture and Design Faculty, Institute of Science and Technology Landscape Architecture, feranekasur@gmail.com

ÖZ:
Bu çalışmada literatür taraması yapılarak, kent kimliklerinin nasıl ve ne şekilde oluştuğu ve nasıl algılandığı araştırılmıştır. Tümden gelim yöntemi ile kavramsal ve kuramsal yaklaşımlar incelenmiş, kent kimliğinde etkin rol oynayan parametrelerin yanı sıra, kimlik öğelerinin tespitinde kullanılan yöntemler de incelenerek elde edilen bilgilerin derlemesi şeklinde oluşturulmuştur. Çalışmada kentlerin kimliklerini oluşturan **doğal ve yapay bileşenler** incelenmiş, insan tarafından algılanan en baskın kimlik öğesinin **yapay bileşenlerden tarihi kentsel peyzaj** olduğu görülmüştür. Bu bağlamda **tarihi kentsel peyzaj ile kent kimliği ilişkisi** üzerinde durulmuştur. Kenti oluşturan ve değiştiren temel özne insandır ve kent kullanıcılarının **zihninde oluşan algı kent imgesini** oluşturmaktadır. Kullanıcıların zihnindeki ortak imgeler de kent kimliğini oluşturmaktadır**.** Kent imgesi bireylerin çevrelerini algılama süreciyle ilgilenmektedir. Bireyin bir mekânı algılama sürecinde somut öğelerin görsel anlatımı ön plana çıkmaktadır. Nitekim güncel kent tariflerinde kentlerin panoramik görünümleri, siluetleri gibi görsel anlatılar etkin rol oynadığından kimlik öğeleri **görsel peyzaj değerlendirme** kavramı ile açıklanmıştır. Ancak kentsel kimliği sadece gözle görülür somut öğelere ve görme duyusuna bağlamak tek yönlü bir yaklaşım olmaktadır. Bu nedenle mekânların **tarihsel derinlik** içinde katmanlaşarak biriktirdiği değerler olarak tanımlanan aynı zamanda kimliğe dördüncü bir boyut kazandıran "**yerin ruhu (genius loci)"** göz ardı edilmemelidir. Çağımızın büyük problemlerinden olan küreselleşme, kentlerde kimlik unsurunu ne yazık ki yok etmektedir. Kentsel kimliğin korunması geçmişin geleceği için önemlidir. Yaşanmışlığı barındıran tarihi kentsel peyzaj alanları hızla yok olmaktadır. Toplumların hafızasını ve genetik kodlarını barındıran bu peyzajlara sahip çıkılması gerekmektedir ve bu sadece kentlilik bilinciyle mümkün olmaktadır. Bu sayede birçok yerli ve yabancı kaynakların çok yönlü incelenmesiyle araştırmacılara rafine bilgi sağlaması ve toplumsal öz bilinç oluşturması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kent kimliği, tarihi kentsel peyzaj, kent imgesi

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte tarihi kentler özgün kimliklerini kaybetmektedir. Tarihi mekânlar, yer kimliğinin oluşturulmasına, güçlendirilmesine ve tanıtımına önemli düzeyde katkıda bulunurlar. Diğer bir deyişle tarihi kentsel mekânlar, kent kültürünü ve tarihini gündemde tutan *idealize edilmiş bir geçmişin* anlatımıdır (Lynch, 1972).

Kentler doğaları ve yapılaşmalarıyla bir bütün olarak yaşayan yerleşimlerdir. Küreselleşen dünya, hızlı kentleşme, sanayileşme, teknolojik buluşlar, savaşlar ve kitlesel göç ile birlikte sarsıcı değişimler kentleri de etkilemiştir. Bunların sonucu olarak tarihi alanları tahrip olan ve geçmişiyle hiçbir bağı bulunmayan, kenti oluşturan unsurlarda bir diğerini tutmayan mimari üslupların kullanılması ile şehirler kendine has kimliği bulunmayan mekânlar haline gelmiştir. Bu sebeple kaynak tarama çalışması yapılırken kent kimliğinin önemli belirleyicilerinin belli bir süreç içerisinde **tarihsel derinlik** kazanarak oluşan; **tarihi kentsel dokular, arkeolojik alanlar, yöresel konut dokuları, özgün ve geleneksel işlev alanları gibi tarihi kentsel peyzajların** olduğu saptanmıştır (Dincer, 2013; Karabulut, 2018; Demir ve Demirel, 2018)

Kent kimliğini oluşturan sadece yapay çevreden bahsetmek doğru değildir. Peyzajın bilişsel, algısal ve geçmiş deneyimler yoluyla, kentin somut değerleri ve yerin ruhu ile bireyin zihninde imgeler oluşur. Toplumun zihninde oluşan ortak imgeler de kent kimliğini oluşturur (Karagüler ve Korgavuş, 2014; Kaya, 2016).

Lynch (1984) kent kimliğinin somut öğelerinin soyut değeri olan "**atmosfer"**, diğer adıyla "***yerin ruhu*** (*sense of place-genius loci)"* kavramı *"**yere bağlılık" ve "aidiyet"*** kavramlarıyla bireyin çevresiyle kurduğu ilişki kent kimliğini oluşturur. Peyzajın, bilişsel, algısal ve geçmiş deneyimler yoluyla zihinlerde oluşan imgeler somut değerlerle ve yerin ruhu ile kent kimliğini oluşturur (Qazimi, 2014; Karagüler ve Korgavuş, 2014). Ayrıca çevresel estetik araştırmalar göstermektedir ki insanlar genellikle modern mimari yerine **tarihi çevreleri** tercih etmektedirler. Tarihi çevrelerin gelenekleri içermesi geçmişle bir devamlılık hissi yaratmaktadır ve bu nedenle insanların **yere bağlılığını** kolaylaştırmaktadır (Lewicka, 2008).

Çalışmada tarihi kentsel peyzajın kent kimliği ile ilişkisi incelenmiştir. Tümden gelim yöntemiyle kavramsal çalışma yapılarak sırayla kent, kimlik, kentsel kimlik, mekân algısı, görsel peyzaj değerlendirmesi, kentsel kimliğin baskın öğesi tarihi yapılı çevrenin bir diğer deyişle kentsel peyzaj tanımı yapılmıştır. Akabinde sahip olduğu özelliklerle ve işlevlerle kent sınıflandırmalarına örnekler verilmiştir.

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Kent Tanımı

Kent tanımı tarihi süreçte, zamanla her ülkeye göre sürekli değişen dinamik bir kavramdır. Sosyal bilimler, fen bilimleri gibi birçok farklı disiplin çerçevesinde kent farklı nitelikler kullanarak tanımlanır. Bu durum, literatürde ve yasal mevzuatta dönemler ve ülkeler için "ortak" bir kent tanımının yapılamamasına neden olmuştur (Kaya, 2003).

Şimdiye kadar yapılan tanımlamalar; nüfus büyüklüğü, nüfus türleri, sosyal yapı özellikleri ve idari yapı, iş gücünün sektörel dağılımı, fiziksel doku, işlev farklılığı, uzmanlaşma gibi niteliklerin kente dair temel nitelikleri ele aldığını söylemek mümkündür. İstihdam yapısı, güvenlik ihtiyacı, endüstri, ticaret, sanayileşme gibi ekonomik faaliyet kavramlarıyla açıklanmıştır. Zamanla sosyoloji, çevrebilim (ekoloji), tarih, coğrafya, politika gibi farklı disiplinlerin de inceleme alanına girmiştir (Pirenne, 1994; Karaman, 1998; Öner, 1998)

Tarihsel süreç içerisinde M.Ö en önemli tanım Aristo'ya aittir. Aristo şehirleri *"insanların daha iyi bir yaşam sürmek için toplandıkları yerler"* şeklinde tanımlarken, orta çağda Marver *"sur"* yahut duvarla çevrili insan yerleşimleri *"kaleler"* olarak tanımlar. Onun için kent yaşam güvenliği sağlanan yer iken, kent tarihçisi Pirenne; *"ticaret ve sanayi"* diyerek ekonomiyi ön plana çıkarır. Maunier tek bir özelliği ele alarak yapılan tanımları "*morfolojik, fonksiyonel ve her iki özelliği ifade eden karma tanımlar"* şeklinde üç başlıkta toplayarak senteze ulaşmaya çalışan ilk kişidir (Aslanoğlu, 1998).

Ünlü mimar Cengiz Bektaş ise; "*Yüksek yapılar geniş yollar, parklar bir yeri kent yapmaz. Kenti kent yapan kentlileşmiş medeni insanların varlığıdır"* demektedir. Ruşen Keleş de kentlerin temel sorunun "*Kentlileşmeden kentlerin inşa edilmiş olmasıdır."* diyerek noktalamıştır (Topal, 2004; Cansever, 2010; Anonim, 2019). Nüfus kriterleri, Türkiye'nin farklı kurumlarına göre değişiklik gösterdiği gibi dünyanın pek çok ülkesinde de farklılık gösterir. Örneğin bir yerin kent sayılabilmesi için *"Japonya'da 30.000 kişi, Kore'de 40.000, ABD'de 2.500 kişilik nüfus kriteri"* vardır. Türkiye'de de nüfusu 20.000'den çok olan yerleşimleri kent olarak kabul edilir.

1.2.Kent Kelime Kökeni

Düşünürler kent ile şehir arasında farklılıklar olduğuna inansa da Türk Dil Kurumu (TDK)'ya göre; kent, Farsça 'da şehir sözcüğünün Türkçe karşılığıdır. Birçok dilde ise kelime kökeni olarak "uygarlık" ve "politika" kelimelerinin türetildiği görülmektedir. Arapça, Latince, Yunanca gibi kadim dillere baktığımızda kent kavramı Arapça'da "medeniyet" kelimesinden; "medine (şehir)", Latince'de "civilization" kelimesinden "civitas (şehir)", Yunanca'da "politei (siyaset)" kelimesinden "polis (şehir)" kavramlarından türetilmiştir. Yapılan kelime kökeni çalışmasından da anlaşılacağı üzere medeniyetin ve siyasetin olduğu yerde kentleşmenin var olduğu sonucu çıkarılmaktadır (Ertürk, 1997; Erten, 1999; Keleş, 2004; Topal, 2004).

1.3.Kentin Tarihsel Gelişimi

Tarihte bilinen ilk yerleşim yerleri Neolitik dönemde Mezopotamya (M.Ö. 3500), Mısır'da (M.Ö. 3000), Çin ve Hindistan'da (M.Ö. 2500) ortaya çıkmıştır (Lampard, 1965; Aslanoğlu, 1998). Kentlerin ortaya çıkışında bazı kuramsal yaklaşımlar vardır. Bunlar sırasıyla ***artı ürün-hidrolik toplum kuramı*** (tarım, sosyal katmanlaşma, artı ürünün yatırıma dönüşmesi, iş bölümü için toplumsal yaşamın sürekliliği ve nüfus artışı, ***ekonomik kuramlar*** *(*Pazar yeri varlığı ve ulaşım kolaylığı, sürekli ürün tedarik edebilme özelliği)*,* ***askeri kuramlar*** (savunma) **ve** ***dinsel kuramlar*** (cemaatle ibadet) olarak tanımlanır (Aslanoğlu, 1998).

2.Kimlik Tanımı

Kimlik kavramı çok boyutlu bir kavram olduğundan birçok disiplinin araştırma konusu olmuştur. Lynch (1960)'a göre "kimlik bir şeyi diğerlerinden ayıran özelliklerdir". Norberg-Schulz (1980), ise insanın "ikamet" ile birlikte insanın yer yüzündeki varlığını anlamlandırma çabası ile "nerede, nasıl" olduğunu sorgulayarak varlığın ön koşulu olarak "kimlik ve oryantasyon" kavramları olduğunu, "ikamet" ile birlikte yaratılışta ki "aidiyet" isteğini tamamlaması olarak bakar.

3.Kent Kimliği

20. yy'dan itibaren küreselleşen Bauman'ın (2017) tabiri ile *akışkan modern* çağda yaşanan hızlı gelişmelerle Bilgin'in, (2002) de söylediği gibi "*Yerin geçmişi ve yaşanmışlıklarından azade, uzayda coğrafi koordinatının haricinde ayırt edici hiç bir özelliği, kişiliğe dair bir özelliği olmayan anonim yapılar türemiştir*". Özgürlük kavramı ile bütünleştirilen bu akımın öncülerinden Le Corbusier'in yapıları gibi pek çok yapı, eser, sosyo-kültürel yaşantı da yerini almıştır. Böylelikle kentleri bir diğerinden "*farklı, tek ve eşsiz"* kılan özgün değerlerin, kültürel mirasın, kaybedilmesi ile kent kimliği; yerin ruhu ve toplumsal algı çalışmaları kaçınılmaz olmuştur (Tavakoli, 2010; Lynch, 1960).

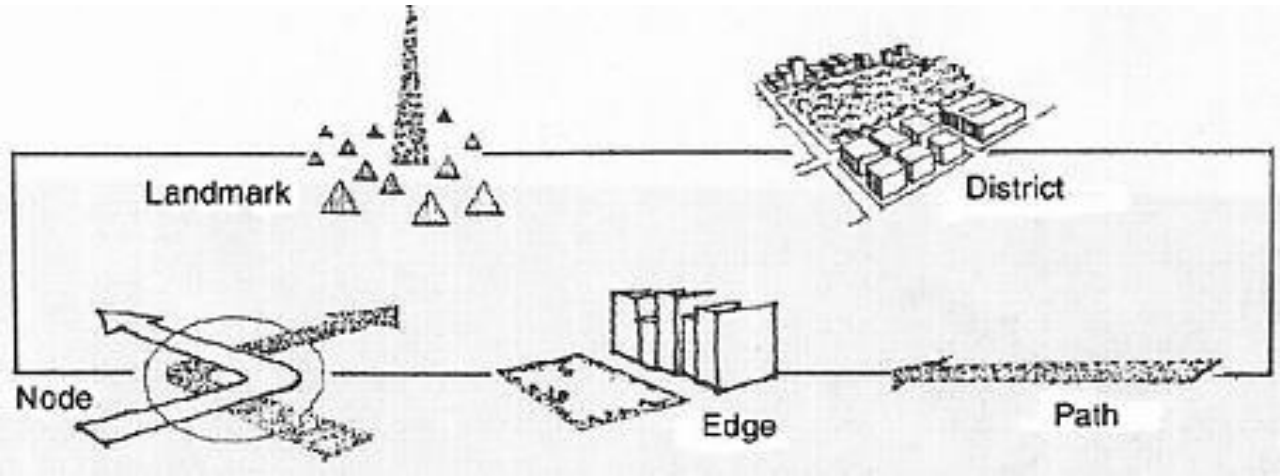
Kaynaklarda *'kent kimliği'* kimi zaman İbn-i Haldun'un '*Coğrafya kaderdir'* sözüyle jeopolitik, iklim, ticaret, tarım, sosyal ve siyasi özellik olarak karşımıza çıkarken kimi zaman da, din ve inanç sistemine göre şekillenen, tapınakların merkezde yer aldığı şehirler oluşumu olarak karşımıza çıkmaktadır (Aslanoğlu, 1998).

4.Kentsel Kimlik Bileşenleri

Kent kimliği insan-çevre-zaman etkileşimlerinin daima dinamik değişimiyle sürekli bir oluşum içindedir. Bu sebeple kentsel kimlik unsurlarının sosyal, kültürel, siyasi, iktisadi tarihsel, dini, mimari, estetik ve fiziksel değişim sürecinde bazı öğeler geçmişi bazıları ise şu anı temsil ediyor olabilir. Bazı kimlikler unsurlarını kaybetmiş, korumuş yahut hala sürdürüyor olabilir (Hall, 1998; Alver, 2012). Güvenç (1991)'e göre sürdürebilirlik kavramı sadece doğal kaynakların kullanımı ile sınırlandırılmamalı, kültürel mirasla gelen kent kimliğini de içermelidir. Kenti yaşatmak için kent kimliğini geçmişten geleceğe bir süreklilik olarak kavramak ve algılamak gereklidir. Madran (2011)'e göre, kimliğin belli bir zaman dilimine bağlı kalmaması ve sürekliliğin sağlanması için, onu oluşturan ana girdiler olan doğal ve kültürel değerlerin korunması gerekmektedir. Bu bağlamda kentsel ve mimari kimliğin bozulması hem kentsel yaşam kalitesini olumsuz etkileyecek hem de kentin doğru algılanmasında sorunlar oluşturacaktır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda kent hem *"olgusal"* hem de *"imgesel"* dir. Kent kimliği insan-çevre etkileşimi tarafından toplumdaki genel algı ile oluşturulur. Var olan öğeler zihinlerde algı yoluyla bir takım imgeler halinde depolanır (Lynch, 1960; Alver,2012). Lynch (1960), kent imgesini kitabında imge kavramını *"kimlik, yapı ve anlam"* olarak üç başlıkta toplar.

Kevin Lynch (1960), insanların bulundukları şehirleri yahut ilk defa gittikleri şehirlerde yolarını nasıl bulduklarına dair çalışmalar yapmıştır. Herkese göre değişen zihinlerdeki kent imajı anket yoluyla zihinsel haritalar oluşturulması ile somutlaştırılmıştır. Araştırmacı çalışmasında kentin akılda kalıcı görsel algı öğelerini beş başlıkta toplamıştır. Bunlar; **izler, yollar** (parths), **kenarlar** (edges), **bölgeler** (districts), **düğümler/odak** (nodes), **işaret öğeleri** (landmarks)'tır. Yaya yolu, anayollar izlere, kenarlar ise kumsal ile sahil ya da şehri ikiye bölen nehir gibi somut sınır öğelerine örnektir. Bölgeler, bulunulan yerin mekânsal karakteristiği ve işlevine göre nerede olduğunu anlamaya yardımcı olan unsurlar; düğümler ise şehre girilen stratejik noktalar yani kavşaklar, meydanlar olarak tanımlanmaktadır. İşaret öğeleri de herkes tarafından hem fikir olunan ve bilinen Pisa Kulesi ve Paris Eiffel Kulesi gibi fiziksel öğelerdir (Şekil 1).

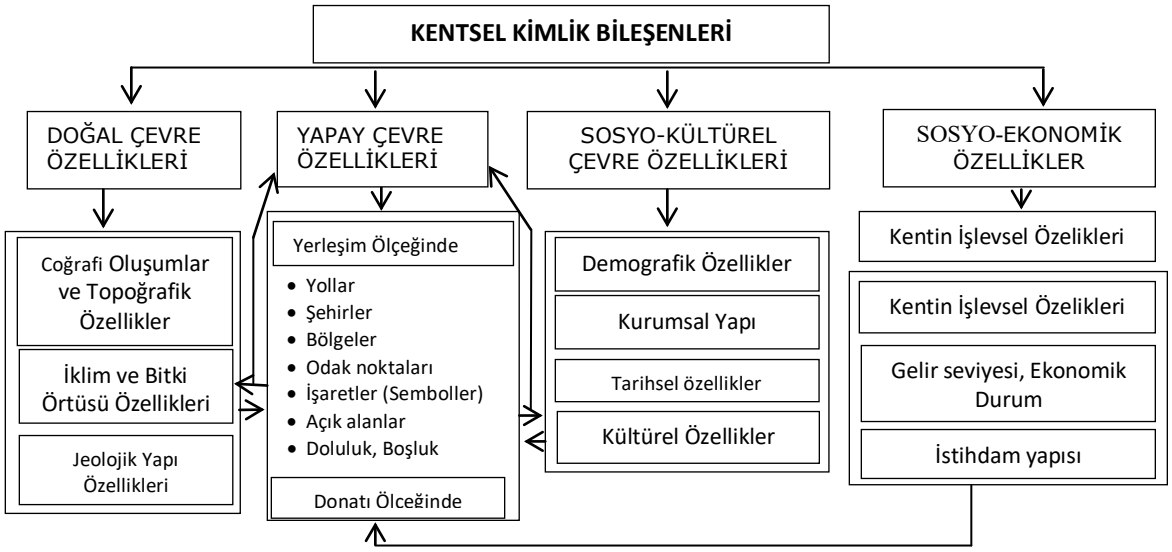

Şekil 1. Lynch Kent İmgesi Bileşenleri (Lynch, 1960, Image of The City)

Lynch (1960)'in bu çalışmasında kentin sadece fiziksel öğeler üzerinde durması üzerine birçok çalışma daha yapılmıştır. Örneğin Norberg-Schulz (1980),"yer" kavramının nicel ve fonksiyonel anlayıştan öte yerlerin özel bir kimliğe sahip soyut bir kavram olarak "yerin ruhu" anlamına gelen "genius loci" yerin karakteri ya da atmosferi olduğunu savunur. Sade bilimsel kavramlarla açıklanmayan "niteliksel, bütün bir olgudur" der. Fiziksel, sosyal ve genius loci bileşenleri anlamlı bir bütünlük sağlarsa kaliteli kentsel tasarım parametrelerinden biri olan "kimlikli şehirden" bahsedilebilir (Norberg-Schulz, 1980). Norberg-Schulz (1980), "bir yeri deneyimleyen, yaşayanın kimliğinin yer ile olan ilişkisi, aidiyet duygusuna bağlıdır; bu sebeple yerin kimliğini kaybetmesi kişilerin de kimliğine zarar vermektedir" demektedir. Bu düşünceyi Konstantinos Kavafis'in şehir şiirinde dediği gibi insan nereye giderse gitsin yaşanmışlığı bulunulan şehir her daim insanın arkasından gelecektir.

Yer ve yaşanmışlıklar semboller aracılığı ile kent peyzajını ve kimliğini görünür kılar ki bunlar toplumun kültürünü, anlamlarını, toplumsal değerlerini barındırır ve yerin ruhunu (genius loci) oluşturur. Sonuç olarak Norberg-Schulz (1980), bir yerde "rahat, iyi ve güvende" hissedilmesini sağlayan aidiyet hissettiren "yerin ruhu" enerjisini oluşturur demektedir. **Doğal çevre özellikleri** topografik yapı, iklim ve bitki örtüsü, su öğesi, jeolojik yapısından oluşmaktadır. **Yapay çevre özellikleri** strüktürel yapısı, oranlar, biçim, kontur, dokusu malzemesi gibi form ve görüntü faktörü, konum faktörü, işlev faktörü ve anlam faktörü özelliklerinden oluşmaktadır. Son olarak **sosyal çevre özellikleri** olan sosyo-kültürel, tarihsel, demografik, kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklerin tamamı kenti bir diğerinden ayıran önemli kent kimliği elemanları olarak tanımlanmaktadır (Ersoy, 2012) (Tablo 1).

Tablo 1, Kentsel Kimlik Bileşenleri (Ersoy, 2012)

Rossi (1966), "kentin kendisi orada yaşayanların kolektif belleğidir" demektedir. Kentlinin anılarının birikiminden, yaşanmışlıktan kaynaklandığını söyler ve bunu "l'ocus" kavramı ile yani "yapı-yer" ile ilişkisini toplumsal bellek ve kolektif hafıza kavramları ile kimlik olarak tanımlar. Lynch (1960)'e göre *"Hiçbir şey kendiliğinden deneyimlenemez. Çevresiyle her zaman bağları olmalıdır, kendisini meydana getiren olaylar dizisiyle geçmiş deneyimlerin hatırasıyla algılanabilir".* Anlaşıldığı üzere kent sadece fiziksel ve biçimsel öğelerden değil aynı zamanda o yeri benzersiz kılan yerin ruhu *(sense of place)* yaşanmışlıklardan beslenir.

5.Kent İmgesi-Kentsel Algı

İzleyici-yorumcu aracılığıyla bir yerin kimlik sunması gerçekleşebilir. Bu ise algılamayla gerçekleşir. Algılama; insanın, eylemde bulunduğu mekân ile etkileşimi sonucunda çevreden gelen uyarıcı etkilerin, **duyu organları** yolu ile hissedilmesi ve kavranmasına dair **zihinsel bir olgu** olup, izleyici-yorumcu aracılığıyla gerçekleşen bir süreci

anlatmakta, çevreyle ilgili bilgilerin toplanıp organize edilmesi ve yorumlanmasını kapsamaktadır (Bilsel, 2002; Aytem, 2005; Topçu, 2011).

Algının eşzamanlı çalışan dört boyutu; • Bilişsel: bilgiyi düşünme, düzenleme ve saklamayı içermektedir. • Duygulanım: çevreyi algılamamızı etkileyen hislerimizi içermektedir. • Yorumlayıcı: bulunduğumuz çevreden türeyen anlam ve çağrışımlarını kapsamaktadır. Bilgiyi yorumlarken, yeni tecrübe edilmiş uyarıcı (stimuli) ile birlikte karşılaştırmanın dört noktası için hafızamıza güveniriz. • Değerlendirici: değerler, tercihleri ve 'iyi' ile 'kötü' kararını kapsamaktadır. 1. Duyuya Dayanan Teoriler; Deneyimsellik; Rasyonalizm ve Nativizm; Geştalt Teorisi, 2. Bilgiye Dayanan Algılama Teorisi"dir (Tablo 2, Tablo 3).

Tablo 2. Algısal Süreç Yönü Çizelgesi (Weiten, 2007)

Uyaranı Tanıma ↑	**Yukarıdan Aşağı Süreç** ↓
Özel nitelikleri daha karmaşık Şekillerde birleştirme ↑	Uyaranın tabiatı hakkında bir bütün olarak algısal hipotezlerin net bir şekilde belirlenmesi ↓
Uyaranın özel niteliklerinin belirlenmesi ↑	Hipotezin kontrolü için niteliklerin seçilmesi ve incelenmesi ↓
Aşağıdan Yukarı süreç	Uyaranı Tanıma

Tablo 3. Algı Kuramları Tablosu (Lang, 1987)

Algı Kuramları		
Duyuya Dayalı Algı Kuramları		
Kuramlar	Açıklama	Temsilcileri
Rasyonalist Teoriler	'Akıl' öğretisi	Parmenides, Kant, Aristoteles…
Ampirist Teoriler	'Deneyim' öğretisi	Empedocles, John Locke,Berkeley, Hume…
Nativist Teoriler	'Doğuştan gelen bilgiler' öğretisi	Platon, Leibniz, Descartes…
Gestalt Teoriler	'Biçim Psikolojisi' Öğretisi	M.Wertheimer, K. Koffka, W.Köhler
Bilgiye Dayalı Algı Kuramı		
	Açıklama	Temsilcileri
	Nesnenin Niteliksel Özellikleri İle ilgilenilir	James Gibson, Elaanor Gibson

Kent algısı (imgesi) kent kimliğini oluşturan temel öğedir. Duyumsama; duyu organlarımızla çevreyi algılamamızdır (Carmona vd. 2003). Rapoport (1992), algının duyu organlarına bağlı olarak gelişen "çoklu duyumsal yönelimi" ni altı sınıfta (**görsel, kokusal, işitme, dokunma, kinestetik, hava hareketi ve sıcaklık** ile ilgili değişkenlerden oluşan reaksiyonlar bütünü) açıklamaktadır. Koku alma, mekânların kendine has kokuları ile duyumsanarak kavranmasıdır ve mekânı özgünleştirir. Örneğin liman şehir ve kasabaları görsel ve kokusal olgularla dolu algısal kimliğe sahiptir. Kentlerin bazı mahalleri baharat dükkânları, pastaneler, belli dönemlerde verdikleri kokularla etkin olan yeşil örtü, yasemin kokularıyla bilinen mekânlar olabilir. Bu faktörler koku ile görmenin bütünleşmesi ile özgün bir kimlik yaratılmasına yardımcı olurlar. Yüzeyin sert veya yumuşak olması, beton, yuvarlak taş, kerpiç, kum ahşap kaplama olup olmadığına karar vermemize, ayaklarımız ve ellerimiz yardımcı olmaktadır. Günümüzde asfalt kullanımı, şehirlerde kinestetik (ayak tabanları ile elde edilen yüzey duyumsaması) ile elde edilen geleneksel duyumsamanın etkisini doğal olarak azaltmaktadır. Örneğin birçok Akdeniz ülkesinde parke taş kullanımı, caddelerde düşük hıza neden olmaktadır. Yumuşak yüzeylerdeki sessizlik, sert yüzeylerdeki değişik sesler, bu malzeme üzerindeki vücut duruşları, vücudun yer değiştirmesi ve hareketi diğer algısal bileşenlerle ortaya çıkan olgulardır (Rapoport, 1992). Ancak görme duyusu ile algılanan görüntüler toplamının algılayıcılarda oluşturduğu duygusal ve mantıksal ifadelerin bütünüdür. Görsellik, nesne ve nesne gruplarının bulunduğu görsel kalite çalışmaları, fiziksel çevre üzerinde oluşan değişimleri görsel anlamda ele alan, ortaya koyduğu veriler ile kentsel çevrenin planlanma ve tasarım anlamında bazı yönetsel politikaların üretilmesinde kullanması gereken etkili araçtır (Ak, 2010; Şişman ve Gültürk, 2015).

5.1.Mimari Mekân Ve Mekânsal Algı

Mekânın Algısı Parametreleri; Okunaklık, Mekânsal algıyı oluşturmak, Yapı ve kimlik, Algılanabilirlik iken Mekânın Algısı ve Bileşenleri; Sınırlar, Sirkülasyon sistemi, Programatik bölgeler, Odak noktaları, Fiziksel öğeler, Öğeler arası ilişkiler, Değişken algı, Algının kalitesidir (İnceoğlu, 2007). "Bilişsel haritalama" kavramı, çevreye ilişkin bireylerin mekâna dair algı ve imajlarını öğrenmede yöntem olarak kullanılmaktadır. Bireyin mekândan edindiği konumsal ve olgusal niteliklerin depolandığı, hatırlandığı bir dizi psikolojik dönüşümün sonucunda ortaya çıkan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Türk, 2017).

6.Kalite Kavramı, Kentsel Alanda Kalite Parametreleri

Türkçeye, Fransızcadan geçen kalite *"qualité"* kelimesinin TDK güncel sözlüğünde iki anlamı vardır. 1. Nitelik (isim), 2. Üstün nitelikli (sıfat). Daha geniş anlamıyla kalite: "*İhtiyaçların karşılanmasına imkân veren toplam özelliklerdir"*. Lynch (1984), "İyi Şehir Yapısı" adlı kitapta, kaliteli kentsel tasarımı beş kategoriye ayrılır: "*canlılık (sağlıklı bir çevre), hissiyat (mekân veya kimlik hissi), uyma (bir yerin adapte olabilme yeteneği), erişim (insanlara, aktivitelere, kaynaklara, mekânlara, bilgiye erişim) ve kontroldür (çevrenin sorumluluk içinde kontrolü)"*. Özetle tüm kentsel kalite parametreleri dört başlıkta toplamak mümkündür. Bunlar: 1. İşlevsel kalite (bağlantı, güvenlik, konfor, ferahlık, çeşitlilik) 2. Estetik kalite 3. Ekonomik kalite 4. Teknik kalitedir. Kentsel mekânı **"pozitif ve negatif"** mekân olarak yorumlayan Kentsel Mekân Yaklaşımları vardır bunlar**; "pitoresk"** bakımdan **"tipo-morfolojik"** ve **"yer"** olarak inceleyen çalışmalardır.

Lynch (1984) iyi bir şehir yapısını elde edebilmek amacıyla yerleşim kalitesini ölçebilmek için beş önemli kriter ve iki ana başlık belirlemiştir. Bunlar; ***Canlılık, Duygu, Uygun Olma, Erişim, Kontrol*** **+ Verimlilik, Adalettir.**

7.Görsel Kalite Kavramı

Görünür peyzaj özellikleri ve gözlem yapan kişinin algısal, duygusal ve psikolojik süreçlerinin birbiri ile etkileşiminin ortak ürünü "görsel peyzaj kalitesini" oluşturur. Görsel algılama süreci sonucunda oluşan "görsel peyzaj kalitesi" çevrenin insan üzerindeki etkisinin *nasıl algılandığı, nasıl yorumlandığı ve nasıl değerlendirildiği*, olarak tanımlamaktadır. Görsel peyzaj kalitesi *"bir peyzajın göreceli olarak estetik kusursuzluğu"* olarak da tanımlanabilir ve gözlemcinin beğenisi aracılığı ile ölçülebilir Lothian (1999)'na göre görsel kalite değerlendirmesi, peyzaja ait görsel bilginin, bir gözlemci tarafından, idealize edilmiş peyzaja uygunluğunun ölçülmesidir (Özgeriş ve Karahan, 2015).

Günümüzde bir alanın görsel peyzaj birimlerinin kalitesinin değerlendirmesi için görsel kaynakların yönetimi aşamalarına gerek duyulur. Alan kullanım, tasarım ve planlama çalışmalarında kullanılacak; koruma, onarım, güçlendirme, gizleme geliştirme karar verme parametreleri belirlenir. Turizm, rekreasyon alanları, kültürel miras alanlarının korunması ve yönetimi için estetik, aynı zamanda işlevsel kentsel planlama ve değerlendirme için görsel kalite yöntemi belirlenerek kentsel alanların çekiciliği arttırılabilir (Karahan vd., 2008; Aşur ve Alphan, 2018; Akpınar Külekçi vd., 2019).

8.Kültürel Peyzaj

Peyzaj, ekolojik ve kültürel miras ile ilgilenen disiplinler açısından birleştirici bir kavramdır (Elerie ve Spek, 2010). Kent kimliğinin temelini de sahip olduğu doğal ve kültürel bileşenleriyle peyzaj oluşturmaktadır. UNESCO Dünya Kültürel Mirası Komitesi; doğa ve insanoğlunun ortak çalışmasının yansıtılması şeklinde ifade ettiği kültürel peyzajı; "insanın doğal çevresi, kültürel, sosyal, ekonomik, iç ve dış güçlerin etkisi ile oluşmuş insan toplumu ve yerleşimlerinin evrimidir" şeklinde tanımlamaktadır. Tarihi mekânlar, yer kimliğinin oluşturulmasına, güçlendirilmesine ve tanıtımına önemli düzeyde katkıda bulunurlar.

Kentsel miras alanlarında yapılı çevrenin korunması kent kimliği problemini çözecektir. 10 Kasım 2011'de UNESCO "Tarihi Kentsel Peyzaja (Historical Urban Landscape – HUL) İlişkin Tavsiye Kararı", Tarihi kentsel peyzaj yaklaşımına göre korumanın sadece bina düzeyinde değil çevresiyle birlikte korunması gerektiğini söyleyerek kültürel peyzaj korunmasına bütüncül bir yaklaşım getirmiştir. Bu yaklaşım mevcut yapılı çevre, somut olmayan kültürel miras, kültürel çeşitlilik, sosyo-ekonomik ve çevresel etmenlerin yanı sıra yerel toplumsal değerlerini de hesaba katarak, planlamanın ve tasarım müdahalelerinin sürdürülebilirliğini artırmayı amaçlamaktadır (UNESCO, 2013).

9.Tarihi Kentsel Peyzaj Tanımı ve Yaklaşımları

Resmi olarak ilk kez UNESCO'nun 2005'te düzenlediği Viyana Memorandumun' da "Tarihi Kentsel Peyzaj (HUL)" kavramı gelişen teknoloji, artan nüfus ve hızlı kentleşme sorunlarına çözüm olması için tarihi alanların **"bütüncül yaklaşım"** metodu ile kentsel miras alanlarında yapılı çevrenin korunması düşünülmüştür.

Kökeni 18. yüzyıla dayanan korumanın kurumsallaşması tartışmaları 20. yüzyıl başında gelişmeye başlayan anıt eseri çevresi ile birlikte koruma anlayışına, yüzyılın ikinci yarısında ise yerini sivil yapıların da korunması anlayışına bırakmıştır. Bu konuda 1987 yılında **"Tarihi Kentler ve Kentsel Alanların Korunması için; "Kültürel Peyzaj"** tanımı kültür mirası kategorisine alınmıştır. Tarihi Kentsel Peyzaj (HUL)" yaklaşımının kent için avantajları; Mekân duygusunu güçlendirir, kaliteli iş ve hizmet sektörü, yüksek değerli arazi ve gayrimenkul, Kaliteli kentsel tasarımın gelişmesi, turizm sektörünün canlılığı sayılabilir (UNESCO, 2013).

Kentsel miras, kentsel alanların yaşanabilirliğini artırmada kilit öneme sahip bir kaynaktır. Bununla birlikte kültürel çeşitliliğin ve önemin tanınmasına izin vermeli ve kentsel alanlardaki yaşam kalitesini yükseltme doğrultusunda imkân sağlamalıdır. Tarihi Kentsel Peyzaj uygulanmasının ana odak noktası aktif olarak yerel-ulusal, özel-kamu sektörleri, STK ve kent sakinlerinin katılımını sağlayarak, **insan merkezli yaklaşımları** geliştirmiş ve tarihi kentte geniş çaplı projelendirilmiş nüfus artışına daha iyi hazırlık yapabilmek kentsel kalite için önemlidir (UNESCO, 2013).

Dünya üzerinde bulunan tarihi kentler peyzajları açısından farklı karakteristik niteliklere sahip kentler arasında, kentsel kimlikleri nedeni ile çok ilgi çekici imajlara sahip kentlerin varlığı söz konusudur. "**Tarihsel derinlik"** TPKS, anıt, sit alanları ve ulusal önemi bulunan mimari miraslar gibi ilgili diğer tarihi çevresel kayıtları tarihsel derinlik içinde tanımlanmaktadır. Böylece, tarihsel derinlik, peyzajın arkeolojik geçmişinin bütün olarak düşünülerek değerlendirilmesiyle ortaya çıkmaktadır.

TPKS, tarihi alan kullanımlarını, desenlerini ve özelliklerini tanımlar. Coğrafyacılar, tarihçiler, mimarlar, planlamacılar, peyzaj mimarları, arkeologlar, antropologlar ve sosyologların ve var olan verilere yönelik yapacakları uygun yorumlama becerileri, bu değerlendirme yaklaşımının önemli bir aşamasıdır. Genel peyzaj karakter değerlendirmesinde bir kilit noktasıdır. Bu sebeple seçilecek tarihi kentsel peyzajın kent kimliği görsel peyzaj uzman değerlendirmesinde kullanılacak parametreler (Tablo 4) önem taşımaktadır (Tveit ve ark., 2006).

Tablo 4. Görsel kavramlar, literatürde kullanılan eş anlamlıları

Parametreler	Eş Anlamları
Görsel ölçek	Açıklık, genişlik, ferahlık, görünürlük
Tarihsellik	Tarihi devamlılık, özgünlük, tarihi zenginlik
Mekân duygusu	Gizem, mekân kimliği, özgünlük
Sahip çıkma	Umursama duygusu, düzenleme duygusu, bakım

10.Tarihi peyzaj karakter sınıflandırması yöntemi

Çalışma Alanın Arazi Kullanım Geçmişin Belirlenmesi - Tarihsel Periyotların Belirlenmesi - Tarihi Peyzaj Karakter Tiplerinin Belirlenmesi ve Sınıflandırılmasıdır. TKP alanlarının topografik içeriğine, tarihi alan kullanımlarına, alan çevresinin morfolojisine, sınır bilgilerini içeren çevresel formlara, doküman, harita, arkeolojik kanıtlardan meydana gelen verilerin kronolojisine, arkeolojik ve tarihi geçmişine, tarihsel süreç içindeki idari yönetime ve kültürel özelliklere gerek duyulur. Bu bilgilere şunlar kullanılarak ulaşılır; Sörvey Haritaları, Dikey ve eğik hava fotoğrafları, mevcut tarihi peyzaj karakter sınıflandırması haritaları, Bölgesel tarihi çevre kayıtları, fermanlar, mevcut CBS verileri, arşiv materyaller. Uzmanların yerel bilgileriyle yerel halkın ikamet ettiği alanlar ile ilgili yerel bilgilerin yansıtıldığı tarihi periyotların da belirtilmesi gerekir. Bazı tarihi peyzaj karakter tipleri ve tarihi periyotları örnek olarak şunlar verilebilir; Endüstri tipleri, kaba yüzeyler, yerleşim alanları, orman kıyı alanları, su, tarihi periyotlar (zamansal derinlik) (Demir ve Demirel, 2018).

11.Tarihi kentsel peyzaj ile kent kimliği ilişkisi

Globalleşen dünya ve hızlı kentleşmeyle beraber kentlerimiz birbirlerine benzemeye başlamıştır. Bu durumda kentlerin özgün imajlarının korunması ve birbirlerine benzemesinin önlenmesi konusu giderek değer kazanmaya başlamaktadır. Bu alanda uluslararası ve ulusal çerçevede geniş kapsamlı çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu

bağlamda literatür çalışmaları kent kimliğinin önemli belirleyicilerinin genelde, tarihi kentsel dokular, arkeolojik alanlar, yöresel konut dokuları, özgün ve geleneksel işlev alanları olduğunu göstermektedir. Bu alanların büyük bölümü ise tarihi kentsel peyzaj alanlarından oluşmaktadır.

Çöl (1998)'e göre Avrupa'nı bazı ülkelerinde yapılan incelemelerde kimlik konusunda İtalya ve Fransa'da halkın desteğine önem verilmiş, daha kültürel boyutlarda ve eskiye bağlı şekilde ele alınan kimlik anlayışının; İngiltere ve Almanya'da kent planlama amaçlarının yeniden düzenleme ilkesine dayanan, daha yenilikçi çağdaş bir kimlik anlayışının; Hollanda'da ise her iki ilkenin de yürürlükte olduğu, hem çağdaş hem de tarihi bir kimlik anlayışının hakim olduğu görünmektedir. Fransa'nın duygusal ve sanatsal, Almanya'nın çalışma hayatı ve yasalara bağlı, İngiltere'nin kentsel yaşama yönelik ve politik, Hollanda'nın estetik ve fiziki koşullardan kaynaklanan, İtalya'nın ise orta çağ havasını yansıtan ve Akdenizli tarafları kimliklerini etki altına alan yapıda oldukları görülmektedir.

Lynch (1960), Kent İmgesi konulu çalışmasında kentin akılda kalan yapay çevre kimlik elemanlarını belirlemiştir. Yaptığı çalışmada; Boston, New Jersey City ve Los Angeles'ta kent imgelerini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışmanın sonucunda kent imgesinin tanınmasında önemli olan **yapay çevre** elemanlarını 5 başlıkta gruplanmıştır.. Bunlar; bölgeler, yollar, düğüm-noktaları, kenarlar ve nirengi-noktalarıdır (Lynch, 1960).

Worskett (1969), yapay çevre anlamında sokak dokuları, kapalı-açık mekânlar ve görsel malzemelerle kimliğin tanımlanabileceğini belirtmektedir. Shirvani (1985) ise; kentin yapay-çevre formunu belirten elemanları; yapı formları ve kütlesi, açık alanlar, dolaşım alanları, fonksiyonlar ve işaretler olarak beş öğe ile tanımlamaktadır. Topçu (2011), Konya'nın tarihsel süreçteki kent kimlik değişimini inceleyerek geçmiş ve günümüz kimlik oluşumlarını ortaya koymuştur. Kent içinde geçmişten gelen ve günümüz plan kararlarıyla şekillenen, Konya'nın kimliğinde yapay çevre özelliklerine göre farklılık gösteren üç bölgenin (Meram, Karatay ve Selçuklu) öne çıktığını saptamıştır.

Kaya (2016), "Kent kimliği oluşumunda kültürel peyzajın rolü: Konuralp örneği" adlı doktora tez çalışmasında bir kentin kimliğini oluşturan en önemli ögeler arasında kültürel peyzajın yer aldığını saptamıştır.

Karagüler ve Korgavuş'a (2014) göre yaygın bir anlayışın tersine kentsel alanlarda çarpık görünümlerin ortaya çıkması sadece yeşil dokunun eksikliğinden kaynaklanmamaktadır. Bu çalışmada yeşil dokunun kent peyzajına ruh, renk ve canlılık verip yaşam kalitesinin artmasını sağladığı ve tek başına kent kimliğinde rol almadığını öne sürülmüştür. Kargüler ve Korgavuş (2014) kent tiplerinden aşağıdaki gibi örnekler vermişlerdir:

11.1. Antik Kentler

Günümüze kadar ulaşan atmosferlerinin nostaljik etkilerini yansıtan ve dönemlerinin özelliklerini hatırlatan Türkiye'deki Efes Antik kenti, İran'daki Persepolis Antik kenti, Ürdün'deki Petra Antik Kenti gibi birçok antik kent mevcuttur (Şekil 2 ve 3).

Şekil 2. Efes Antik Kenti/Türkiye

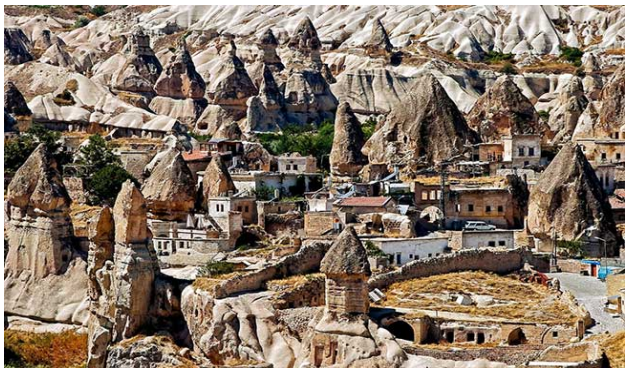

Şekil 3. Persepolis Antik Kenti/İran

11.2.Doğal Yapılarıyla Oluşan Tarihi Kentler

Bulundukları bölgenin coğrafi ve jeolojik özelliklerine bağlı şekilde oluşmuş ve bu özellikleri kullanarak gelişmiş, bu niteliklerine dayalı dünya çapında turistik bir kimlik kazanan, farklı doğal ve fiziksel görünümlü, günümüze kadar devam eden kentsel dokulardır. Venedik suyla bütünleşmiş kendine özgü peyzaj yapısı ila, dünya mirası olarak kabul

edilmiştir. Ürgüp ve Göreme yerleşimleri peribacaları ve kaya kovuklarıyla birlikte yeraltı katlarına da sahiptir (Şekil 4 ve 5).

Şekil 4. Ürgüp Göreme/Türkiye

Şekil 5. Venedik/ İtalya

11.3. Tarihi Kale Kentler

Tarihte Tunus'taki Sousse ve Anadoludaki Türk kentlerinin birçoğu gibi istilacılara karşı surlar ile çevrili, surların dışına taşmayan, konum ve stratejik olarak yeşil alanları az kentler olup, kendi döneminde korunmuş yasam güvenliği duygusu veren yerleşimlerdir (Şekil 6 ve 7).

Şekil *6.* Van Kalesi/Türkiye

Şekil *7.* Sousse/Tunus

11.4.Tarihi Ada Kentler

Tarihi geçmişe sahip ada yerleşimleri; Yunanistan'daki Santorini ve Sakız adası gibi, turistik ziyaretlere acık, daha çok hem kısıtlı arazi yapıları hem de geçmişlerine ait savunma amaçlı kuruluşları nedenlerinden dolayı sıkışık ve toplu yapılaşmaya sahiptirler (Şekil 8 ve 9).

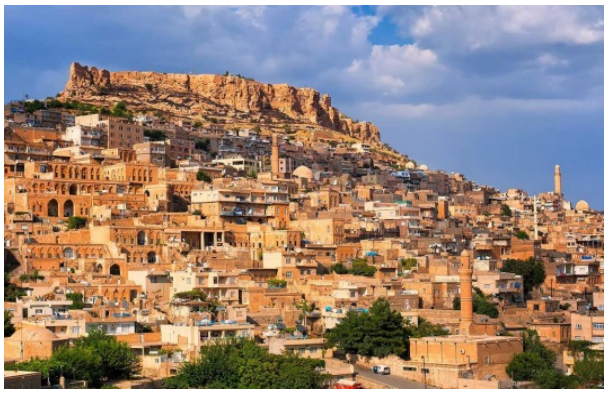
Şekil 8. Sakız Adası/Yunanistan

Şekil 9. Santorini/ Yunanistan

11.5.Tarihi kent- Yeni kent ikilisi

Geçmişten günümüze kadar gelişerek yaşamakta olan İtalya'da Floransa ve Türkiye'de Mardin gibi kentler, gelişmelerinin bir sonucu olarak eski ve yeni kent peyzajlarının farklılığını birbirlerine saygılı şekilde ortaya koymaktadır (Şekil 10 ve 11).

Şekil 102. Mardin/Türkiye

Şekil 3. Floransa/ İtalya

Tarihi kentlerin peyzajlarına bakıldığında kentsel kimlikleri nedeni ile ilgi çekici imajlara sahip kentlerin tarihi kentsel peyzaj yapılarıyla ön plana çıktıkları anlaşılmaktadır. Kent kimliğini ortaya koyan yapay bileşenlerden tarihi kentsel peyzajların değerlendirmesi için en uygun yaklaşım kent kullanıcılarının kente yaptıkları atıflar olduğu yapılan çalışmalardan ortaya çıkmaktadır. Kente yapılan atıflara erişmek için kent kullanıcılarıyla yapılan görüşmeler ve gerçekleşebilen anketler önemli bir araç olarak önerilmektedir. Kentsel alanlarda tarihin, ortak ve özel anıların deposu gibi görülen kentsel peyzajların, kültür ve çevresi arasındaki bağları analiz etmek için iki yöntem kullanılmaktadır. Birinci yöntem; yapıtlar, binalar ve tarım alanları desenleri gibi peyzajdaki görsel öğelerin incelenmesidir. İkinci yöntem ise; kültürel algılamaları ve görsel tercihlerin incelenmesidir (Uzun, 2012). Kent kimliğinin temel öğesini oluşturan kent algısını ölçmek için ise kullanıcılara görsel kalite değerlendirme yöntemlerinin uygulanması önemli rol oynamaktadır.

SONUÇ

Günümüzde tarihi kentler; iklim değişikliği, kentleşme, piyasa baskısı ve kitle turizmi gibi baskıların altındadır. Zaman içinde sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerle kentler giderek birbirine benzeyerek ayırt edici özellik olan "kimliklerini ve ruhlarını" kaybedebilir. Yapılan araştırmalar ışığında kent kimliğini oluşturan en baskın öğenin "Tarihi Fiziksel Çevresiyle Kentsel Peyzaj Alanları" olduğu ortaya çıkmıştır. İnsan-çevre etkileşimi ile oluşturulan kentsel peyzaj alanları insan zihninde kente dair imgeler oluşturur. İmge ise; insanın sosyo-kültürel alt yapısı ve geçmiş deneyimlerine dayanarak 'fiziksel çevrenin barındırdığı bilgileri' 'duyusal algı bilişsel algı' yolu ile zihninde kodlamasıdır. İnsanın çevresini algılamasında kullandığı en baskın duyu "görme duyusudur".

Çevre "görsel değerler ve o değerleri oluşturan soyut değerler" ile birlikte anlamlandırmaktadır. Tahrip olan kent kimliğinin yeniden kazanması, zihinlerdeki imgelerin tespiti ve yeniden inşası ile mümkündür. Bu da kentin doğal, kültürel ve insani kaynaklarının tam bir analizinin yapılması ve kent kullanıcılarına başvurulmasıyla gerçekleşebilir. Bunu gerçekleştirme amacıyla; kent kullanıcılarının zihinlerinde var olan imgeleri ortaya çıkarmak için anket ve sözlü tarih çalışması yapılması, envanter oluşturularak uzman görüşü alınması, fotoğraflar ile görsel peyzaj kalite değerlendirme çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmaların gerçekleşmesi ışığında çevre potansiyelleri ve problemleri belirlenebilir. Kent kimliğinin inşasından daha önemli olan, bu kimliğin sürdürülebilmesi yani istikrarıdır.

Kentleri "tarihi kentsel peyzaj" kavramı ile açıklamak ve mekânsal, sosyo- kültürel katmanları ile birlikte bir bütün olarak ele almak bazı yaptırımları da beraberinde gerektirmektedir. Dincer'in (2013) verdiği örnek gibi "yerin ruhu"nu tanımlamak üzere "kültürel haritalama"yı bir araç olarak geliştirmek, sadece çevre sorunlarını içeren bir politika değildir. Görsel, kültürel ve sosyal yönleri de içeren "etki değerlendirmesi"ni yapmak, "kültürel peyzaj" –

"tarihi kentsel peyzaj" kavramlarını ilişkilendirilmelidir. Bu bağlamda git gide artan yatırımlar ve kentsel gelişimler karşısında "alan yönetimi" mantığı ile "kent planlaması" ve "mirasın korunması"nı bütünleşik bir yaklaşımla ele almak öncelikle belirtilmesi gereken politikalardır. Bu nedenlerden dolayı kentte farklı aktörler arasında koordinasyon sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi uygulanan politikalarda dikkate alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA:

Ak, M. (2010). ***Akçakoca Kıyı Bandı Örneğinde Görsel Kalitenin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma*** (doktora tezi). Ankara Üniversitesi.Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Akpınar Külekçi, E. A., Sezen, I., Gencer, S. (2019). Erzurum Kentinin Turizm Potansiyelin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, ***Kent Akademisi Dergisi,*** Volume 12 (40), Issue 4, Pages 714-728.

Alver, K. (2012). ***Kent Sosyoljisi.*** Hece Yayınları. Ankara.

Anonim. (2019). *Cambridge Dictionaty*. ***https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/identity.*** Erişim Tarihi 14.11.2019.

Aslanoğlu, R. A. (1998). ***Kent, Kimlik ve Küreselleşme.*** Ezgi Kitabevi. Bursa

Aşur, F., & Alphan, H. (2018). Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi ve Alan Kullanım Planlamasına Olan Etkileri. ***YYÜ Tar Bil Dergisi (YYU J AGR SCI)****, 28(1)*, 117-125.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun T.C. Resmi Gazete. 10.06.2003. ***https://www.jstor.org/stable/41757142***.ErişimTarihi 14.11.2019.

Aytem, N. M. (2005). ***Mimari Mekânda Renk, Form ve Dokunu Algılanması (***yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.İstanbul.

Bauman, Z. (2017). Akışkan Modernite. Can yayınları. Çev.Sinan Okan Çavuş

Bilgin, İ. (2002). Aldo Rossi'de Akıl ve Hafıza. Arkitera Diyalog. ***https://v3.arkitera.com/diyalog.php?action=displaySession&ID=62&aID=643.*** Erişim Tarihi 24.11.2019.

Bilsel, S. (2002). Güven, Kent Kültürü, Kültürel Süreklilik Kimlik Sorunsalı Yaşanılası Kentsel Mekân Üzerine. ***Kentleşme ve Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri.*** Mimarlar Odası Adana Şubesi. Adana.

Carmona, M., Heath ,T., Tiesdell, S. (2003). Public Places Urban Spaces: The Dimensions of Urban Design, Oxford: Architectural Press.

Cansever, T. (2010). Osmanlı Şehri. İstanbul: Timaş Yayınları.

Çöl, Ş. (1998). ***Kentlerimizde kimlik sorunu ve günümüz kentlerinin kimlik derecesini ölçmek için bir yöntem denemesi*** (doktora tezi). MSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.İstanbul.

Demir, S.& Demirel, Ö. (2018). Avrupa Peyzaj Sözleşmesi Gereği Tarihi ve Arkeolojik Yeni Bir Yaklaşım. ***Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (Journal of the International Scientific Researches).*** Cilt:3, Sayı:2, Sayfa: 546-562.

Dincer, İ. (2013). Kentleri Dönüştürürken Korumayı ve Yenilemeyi Birlikte Düşünmek: "Tarihi Kentsel Peyzaj" Kavramının Sunduğu Olanaklar. **International Journal of Architecture and Planning**. Volume 1, Issue 1, pp:22-40

Elerie, H., & Spek, T. (2010). ***The Cultural Biograghy of Landscape as a Tool for Action Research in the Drenttsche a National Landscape.*** Ed: T.Bloomers, The Cultural Landscape and Heritage Paradox, Amsterdam University Press, 83-115.

Ersoy, M. (2012). ***Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük.*** Bilnet Matbaacılık. İstanbul.

Erten, M. (1999). ***Nasıl Bir Yerel Yönetim***. Anahtar Yayınları. İstanbul.

Ertürk, H. (1997). ***Kent Ekonomisi.*** Ekin Kitabevi. Bursa.

Güvenç, B. (1991). Kentlerin kimliği ve Antalya üzerine notlar, öneriler, örnekler. ***Mimarlık Dergisi, (1),*** 19-28.

Hall, S. (1998). ***Kültürel Kimlik ve Diaspora Kimlik: Topluluk/Kimlik/Farklılık içinde***. (J. Rutherford, Dü., & İ. Sağlamer, Çev.) Der: J. Rutherford, Çev:, Sarmal Yayınevi. İstanbul.

İnceoğlu, M. (2007). ***Kentsel Açık Mekânların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi*** (doktora tezi). YTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Karabulut, A. E. (2018). ***Antalya İli "Unesco Dünya Miras Ve Geçici Miras Listesi" Envanterinin "Tarihi Kentsel Peyzaj(Hul)" Yaklaşımı İle Değerlendirilmesi*** (yüksek lisans tezi). İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Karagüler, S., & Korgavuş, B. (2014). Kent Kimliğinin Kent Peyzajı Üzerinde Oluşturduğu Etkiler, Silüetler, Görünümler ve Dengeleri. ***Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part:****C, Tasarım Ve Teknoloji, 2*(2), 203-212.

Karahan, F., Akpınar, E., Karaman, M. (2008). Mimari Mirasımızı Nasıl Korumalıyız? Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nden Bir Örnek: Öşvank Kilisesi. Sanat Dergisi , (13) , 27-33. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsfd

Karaman, Z. T. (1998). ***Kent yönetimi ve Politikası.*** Y.y.y Anadolu Matbaacılık.
Kaya, A. T. (2016). ***Kent Kimliği Oluşumunda Kültürel Peyzajın Rolü: Konuralp Örneği*** **(**doktora tezi*)*. DÜ, Fen Bİlimleri Enstitüsü. Düzce.
Kaya, E. (2003). ***Kentleşme Ve Kentlileşme.*** Pendik Belediyesi. İstanbul.
Keleş, R. (2004). Kent ve Kültür Üzerine. Mülkiye, 29(246), 9-18.
Lampard, E. E. (1965). ***Historical Aspects of Urbanization***. John Wiley and Sons, D. Hausser, L. Schonore. Chichester.
Lang, J. (1987). Creating Architectural Theory: The Role of Behavioral Sciences in Enviromental Design, New York, ***Van Nostrand Reinhold Company***, 269p.
Lewicka, M. (2008). Place attachment, place identity and place memory: Restoring the forgotten city past, ***Journal of Environmental Psychology (28),*** 209-231.
Lothian, A. (1999). Landscape and The Philosophy of Aesthetics: Is Landscape Quality İnherent İn The Landscape or in The Eye of The Beholder? ***Landscape and Urban Planning, 44*** (4), 177-198.
Lynch, K. (1960). ***The Image Of The City(Kent İmgesi,*** Çev. İram Başaran(2010), İş Bankası Yayınları, İstanbul). The MIT Press. Cambridge.
Lynch, K. (1972) ***What time is this place?,*** Cambridge, MA: MIT Press.
Lynch, K. (1984). ***Good city form****,* Cambridge, Mass.: MIT Press. ISBN-13: 978-0262620468.
Madran, E. (2011). Kentsel kimlik/Yapısal kimlik: Adana Örneği. ***Güney Mimarlık, (5)***, 5-10.
Nasar J.L. (1998). The evaluative image of the city Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
Norberg-Schulz, C. (1980). ***Genius Loci.*** Academy Editions, London.
Öner, Ş. (1998). Kentleşme ve Modernleşmenin Siyasal Davranışlar Üzerine Etkisi. ***TİD*** (420), 103.
Özgeriş, M., & Karahan , F. (2015). Rekreasyonel Tesislerde Görsel Kalite Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma: Tortum ve Uzundere (Erzurum) Örneği. Artvin Çoruh Üniversitesi, 16(1), 40-49.
Pirenne, H. (1994). ***Ortaçağ Kentleri-Kökenleri ve Ticaretin Canlanması****.* İletişim Yayınları. Ankara.
Qazimi, S. (2014). Sense of place and place identity. ***European Journal of Social Sciences Education and Research***, 1(1), 306-311.
Rapoport, A. (1992). On cultural landscapes. Traditional Dwellings and Settlements Review, Vol. 3, No. 2, pp.33-47.
Rossi, A. (1966). ***Şehrin Mimarisi,*** Çev. (2006). Nurdan Gürbilek. Kanat Kitap.
Shirvani, H. (1985). The Urban Design Process. ***Van Nostrand Reinhold Company***, New York.
Şişman , E. E. & Gültürk, P. (2015). Tekirdağ Kent Merkezi Kıyı Şeridinin Görsel Peyzaj Kalitesi Yönünden Değerlendirilmesi Ve Mekân Tercihine Etkisi. ***Adnan Menderes ÜniversitesiZiraat Fakültesi Dersgisi,*** cilt: 12, sayı:1, sf:81-98.
Tavakoli, N. (2010). ***The Role Of Physical Identity Of City In Urban Sustainability (The Case Study).*** 14 Th International Planning History Society Conference. Yazd, Iran.
Topal, A. K. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye'de Kent Neresidir? ***Dokuz Eylül Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(***1), 276-294.
Topçu, K. D. (2011). *Kent kimliği üzerine bir araştırma:* Konya örneği. ***Uluslararası İnsan bİlimleri Dergisi, 8(2)***, 1049-1072.
Türk Dil Kurumu. (2019). ***http://www.tdk.gov.tr/***. Erişim Tarihi:25.10.2019.
Türk, S. (2017). Beypazarı Kent Kimliğinin Bilişsel Haritalama Yöntemi İle Değerlendirilmesi. ***Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi***. Cilt:9, sayı:19, sf:483-499.
Tveit, M., Ode, A., Fry, G. (2006). Key concepts in a frame work for analyzing visual landscape character. ***Landscape Research***, 31(3): 229-255.
UNESCO. (2013). *New Life for Historic Cities.* Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / UNESCO). France.
Uzun, F.V. (2012). ***Ihlara Vadisi Kültürel Peyzaj Alanında Sürdürülebilir Turizm*** **(**doktora tezi), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
Weiten, W. (2007). Psychology: Themes and Variations, Thomson Wadsworth Pres, 874p.
Worskett, R. (1969). ***Character of Towns: An Approach to Conservation.*** Architectural Press.